

GOEDE VRIJDAG

27 maart 1959

Goedenavond, vrienden.

Deze Goede Vrijdag, in een tijd van misverstanden en wantrouwen, misplaatste besprekingen, mislukte besprekingen, in deze tijd van hoogtijvierend Christendom, vol van volledige ondergang van werkelijk Christelijke waarden, vraagt ons wel degelijk een nadenken, niet over wat gebeurd is in Jeruzalem toen Jezus aan het kruis werd geslagen, maar over de wijze waarop de wereld thans de Christusgeest tracht te kruisigen. Het is natuurlijk voor u mooi, wanneer wij hier met ooggetuigen beschrijven hoe Jezus heeft geleden, hoe Hij heeft geleefd en hoe Hij is ondergegaan, hoe Hij is herrezen. Maar ik vraag mij af: wat voor zin heeft dat? Negentienhonderd jaren lang klinkt dat verhaal regelmatig, tenminste één maal per jaar, over praktisch heel de wereld. Overal spreken de mensen op het ogenblik over Jezus, Die in zijn liefde naar het kruis is gegaan, Die voor het leed en de zonden der mensen geleden heeft. Maar waar is het resultaat?

Het christendom leert ons: Heb uw naasten lief gelijk uzelf. Jezus heeft Zijn liefde voor de naaste beleden tot aan het kruis en tot op het kruis. Hij, die daar stierf in pijnen, kon aan Dismas zeggen: "Heden zult gij met Mij zijn in het rijk Mijns Vaders". Hij, wiens stervensnood ten hoogste was gerezen, kon nog zijn Moeder troosten en zijn leerling Johannes. "Vrouw, zie uw Zoon. Zoon, zie uw Moeder". Wat doet men dan tegenwoordig? Wat doet men in deze tijd, vol met christelijke kerken, christelijke partijen, christelijke genootschappen, op het christendom gebaseerde esoterische richtingen? Heeft men zijn naasten lief? Vertrouwt men zijn broeder? Vergeeft men zijn vijanden?

Laat ons de droeve rekening opmaken van Goede Vrijdag 1959. Conferenties op hoog niveau gepland. Enige ontspanning in de internationale politiek. Nieuwe wapens beproefd. Amerika in staat een koepel van straling over het continent te richten, waardoor wapens geen uitwerking hebben. Rusland probeert een aantal explosies in de hogere luchtlagen met atoombommen. Het laboratorium in Minsk heeft een nieuw virus gevonden. In Algerije zijn een aantal gijzelaars door het vrijheidsleger gevangen genomen en vermoord. Een paar negers worden afgeranseld in de staat Missouri. Een politieke partij probeert hernieuwd tot actie te komen in Argentinië. Besprekingen tussen blanken en gekleurde leiders in Zuid-Afrika lopen op niets uit. De Potala in Tibet bij Lhasa beschoten. Massamoord door Chinezen bij de Luampong-pas op bijna 1200 stamleden van een oproerige stam. Bijna 3.000 moeders van hun kinderen gescheiden in het district Kanton. Moordaanslagen gepleegd op verschillende publieke persoonlijkheden in India. Achtervolging van de Sikhs na een protestdemonstratie in hetzelfde land.

Is dat een christelijke wereld? Of wilt u misschien het christendom in minder grote lijnen zien? Wilt u zien hoe de christenen tegenover elkaar te keer gaan? Leest u kranten? Twee inwonenden krijgen ruzie met elkaar. Man met beenbreuk naar het hospitaal gebracht. Automobilist rijdt jongen van 12 jaar aan en geeft hem de raad naar huis te gaan en rijdt door. Brand: niemand schijnt in staat te zijn om hulp te verlenen, voordat het te laat is. Iedereen wacht. Pyromaan verbrandt een aantal hooibergen en een boerderij in Duitsland. In Nederland: een paar boerenjongens in de buurt van Deventer rossen een ambtenaar af, omdat de man zich aan zijn instructies heeft gehouden. Moet ik verder gaan? Is dit christendom? Is dit dan de wereld waarvoor Jezus gestorven is? Is dit dan die glorierijke maatschappij, volgebouwd met kerken, zodat je nergens kunt staan haast, zonder dat je een torenspits ziet, die Jezus' leer in de praktijk brengt? Is dat dan de wereld, waarvoor Jezus aan het kruis stierf en uit den dode opstond?

Jezus moet dit geweten hebben. Ondanks alle eisen van zijn volgelingen, alle aanspraken die zij maken op eeuwig erfdeel en zo, is Jezus enige uitspraak omtrent de toekomst geweest, van het geheel dus van zijn leer: "Want ziet, Ik breng u niet de vrede, maar het zwaard." Jeruzalem was de Heilige Stad die Jezus gedood heeft. Het Christendom is het nieuw Jeruzalem. Het nieuwe Jerusalem "Stad van Vrede". Men heeft Christus opnieuw gedood.

Waar gaat dat heen? Wat moet deze wereld dan worden? Het is maar goed vrienden, dat de legende van Ahasverus niet waar is, dat de eeuwige Jood de enige schijnt te zijn die zijn legendarische doem moest ondergaan, ofschoon sommigen ook Salome eenzelfde lot hebben toegedacht. Het ligt in het verleden. Nu kan men Jezus' woord prediken en Hem verloochenen, bespotten en honen met daden, zonder dat er ergens een blik valt en men eeuwig moet verder gaan, gedoemd en gehaat door alle eeuwen heen. En toch zou het misschien goed zijn, volgens ons beperkt inzicht, wanneer de genade niet langer de waarheid verhuult: deze wereld is demonisch. U zegt dat zij het niet is uit vrije wil. Ik wil u gaarne gelijk geven. Ook Jezus heeft duivelen uitgedreven. Ook in zijn tijd waren demonen op de wereld. Maar het vreemde is dat de mens luistert naar elk demonisch fluisteren, terwijl woorden door zijn mond worden gesproken uit de evangeliën, terwijl hij zegt Gods werk te doen. Ik kan bv. niet begrijpen, waarom een kwestie van al of niet gelovig zijn, in sommige gevallen bepalend is, voor het al of niet geboycot worden door anderen. Ik kan niet begrijpen, waarom de Christelijke wereld meent dat een neger - of een Jood - minder is dan een ander. Ik kan een streng-Christelijke maatschappij niet begrijpen die, zoals hier in Nederland, Bijbelwoorden mompelt, avondmaaldiensten houdt en vol religieus sentiment deze dag Jezus' lijden herdenkt, maar gelijktijdig meent dat een mens, omdat hij uit Indië - zijn vaderland - verdreven is, hier nu uiteindelijk nu maar een bruintje is, waar men niet veel drukte over moet maken. Dat kan er bij mij niet in.

Het kan er bij mij niet in, dat, wanneer je een fout maakt, men deze ten koste van anderen moet verdoezelen. En de rationalisatie die men daarvoor geeft, doet mij denken aan die van de hogepriesters, Kajafas en Annas. "Beter voor ons volk dat één mens sterve, dan dat duizenden lijden". Het is zo gemakkelijk gezegd. Men offert deze of gene op, men spreekt over de noodzaak van discipline, partijdiscipline, religieuze discipline, godsdienstige discipline, staatkundige discipline, maar men spreekt niet over het recht van de mens en over de ziel van de mens. Integendeel! Die dingen komen zo achteraf. De pastoor mag zijn processie best houden en de dominee mag zijn openbare bijeenkomst houden, als het nodig is op het Malieveld. Wij zijn christelijk, maar laten wij vooral niet vragen een christelijke daad te stellen!

Wat is het verschil dan tussen Jezus' lijdensgang en de z.g. christelijke mens van heden? Jezus weet, dat Hij verraden wordt. Hij zegt het rechtuit, zo rechtuit, dat Judas zich genoopt voelt om te vragen: "Ik, Heer?" Dat is hetzelfde gebleven. Vandaag aan de dag worden mensen verraden. De verraders vragen even netjes: "Ik, Heer?" Alleen de slachtoffers kunnen het niet verdragen. Zij verzetten zich, zo goed zij kunnen, tegen het onrecht. Daarvoor zijn zij mensen. Jezus kon dit wel verdragen. Daar ligt een eerste verschil. Deze wereld is niet in staat persoonlijk onrecht te verdragen en te ondergaan in de overtuiging, dat hierdoor een nieuwe, een betere tijd zal kunnen komen, dat hierdoor de Goddelijke wil in de wereld sterker geopenbaard zal zijn en Gods rijk toegankelijk voor anderen.

Jezus in de Hof van Olijven. Het kost Hem natuurlijk moeite zijn lot te aanvaarden. Zoals het menig mens tegenwoordig moeite kost zijn lot te aanvaarden. Jezus moppert een klein beetje, met verwijten tegen zijn leerlingen: "Kunt gij dan geen enkel uur met Mij waken, terwijl Ik in doodsnood ben, moeten jullie dan slapen?" Op diezelfde manier mopperen tegenwoordig de mensen ook wel. Er is één verschil. Jezus wist uiteindelijk te zeggen: "Heer, Uw wil geschiede". Dat is zeldzaam, vooral wanneer men meent, dat er nog een uitweg is. Zeker als er iemand gestorven is, dan kan misschien een religieus mens die woorden nog gebruiken: "God, het is verschrikkelijk, maar Uw wil geschiede". Maar op het ogenblik, dat er nog iets aan te doen is - vooral wanneer het het Ik betreft - dan vechten ze, niet alleen als helden, maar als razenden, als berserkers. Jezus wist, dat Zijn lijden betekenis had en aanvaardde het vrijwillig.

Jezus voor het Sanhedrin. Valselijk wordt Hij beschuldigd. Men weet, dat het valselijk is. Jezus zwijgt. Jezus' uitspraak tegen al die beschuldigingen is maar één ding, wanneer zij Hem vragen: "Hebt Gij dan gezegd de Zoon Gods te zijn? dan zegt Hij: "Ja, gij zegt het". Het is geen "ja" het is een terugwerpen van het argument. Hij zwijgt. Veel mensen tegenwoordig die christenen heten en terecht beschuldigd worden, verweren zich ten koste van een ieder en van alles. Ook ten koste van hun naasten, van hun medechristenen.

Jezus voor Pilatus. Hij zwijgt. Hij heeft Zijn lot aanvaard. Er is niets te zeggen. Daartegenover de christen, die, zelfs terecht beschuldigd, al weer zich draait, zich weert, zich wendt met leugens, met omkoping, met doofpotideeën, probeert uiteindelijk onder de smaad uit te komen.

Jezus bij Herodes. "Toon mij één wonder en ik zal U laten gaan" Jezus kan wonderen doen, maar Hij wendt zich af, want per slot van rekening: het hof van Herodes is verdorven. Jezus past daar niet en om daar een wonder te doen, dat zou zijn: zich verkopen, zich maken tot de hofnar van een klein vorstje, vol van wulpsheid en vol van verderf. Dat kan Hij niet. Hoeveel christenen verkopen hun geloof voor 10% extra dividend? Hoeveel christenen, zondags statig ter kerke gaande, verloochenen maandag elk idee van naastenliefde, nemen een woekerwinst, steken een ander met hun economische manoeuvres in de rug, zodat die mens misschien zelfmoord pleegt, failliet gaat, teloor gaat met zijn gezin?

Jezus terug bij Pilatus. Men neemt Hem en geselt Hem. Ja, Jezus draagt het zonder een kreet, want het is Gods wil. Hij weet, dat dit onvermijdelijk is. Hij moet immers trouw blijven aan zijn principes? Dan mag men Hem een dwaas schelden, dan mag men een spotkoning van Hem maken, met een doornenkroon, met een riet in zijn hand, dan mag men Hem groeten met kaakslagen. Jezus is Vorst des Vredes. Jezus draagt deze dingen, omdat Hij slechts zó het kwaad uit de wereld kan bannen. Hoeveel christenen worden niet bezeten door wraakzucht, wanneer er een vinger naar hen wordt uitgestoken? Hoeveel hunner zijn in staat het verwijt: "Je bent maar een dwaas" te dragen? Hoeveel hunner zijn bereid te lijden? Ik ben bang, dat dat er niet zoveel zijn.

Jezus getoond aan het volk. Pilatus in een laatste poging tot rechtvaardigheid. "Wie wilt gij, dat ik u vrijlaat? Barabbas of Deze?" Daar staat Jezus bebloed en besmeurd. Hij hoeft alleen maar te vertellen hoe de intrige van de priesters Hem in dit parket heeft gebracht. Hij hoeft alleen maar te vertellen hoe de leugen geboren is. Hij hoeft maar even die zachte, doordringende stem, waarmede duizenden op de berg werden geboeid, te laten klinken. De menigte zou het paleis bestormen, de wacht opzij gooien, Hem ontvoeren als een Vorst. Jezus zwijgt. De teleurgestelde menigte begint te roepen, met de gekochte schreeuwers. "Geef ons Barabbas". En toch was Barabbas een moordenaar. Hoevelen van de christenen zijn in staat zich te onthouden van een beroep op de mensen, wanneer het hun recht is, wanneer zij weten dat daardoor ongeluk geboren wordt. Hoevelen beroepen zichzelf ten onrechte op de mensheid, zeggende: "Ja, maar ziet, deze is een heiden en ik ben een christen. Dan moet gij mij toch niet veroordelen?" Zoals het in sommige delen van zeer christelijke landen gaat, waar de blanke, of de christen, vrijgesproken wordt, ondanks dat men zijn misdaden kent. Waar deze zich beroept met trots op het feit: "ik ben toch een Christen, ik ben een blanke". Jezus heeft dit niet gedaan.

De kruisweg. Jezus valt. Met schoppen en slagen halen zij Hem overeind. Het is een veroordeelde. Jezus zegt niets. Hoeveel mensen zijn in staat beheerst en vreugdig te blijven? Ware christenen? Wanneer het lot hen een kruis oplegt en het is dan geen houten kruis op de schouders, vermurwd, dat reeds ingereten geselslagen opendrukt, zodat het bloed eruit sijpelt? Dat is niet de lichamelijke pijn en de geestelijke pijn tegelijk van verraden te zijn eigenlijk door een heel volk, dat je zoeven nog heeft ingehaald als vorst. Het is alleen maar een teleurstelling over één mens misschien, over één ding. Zij klagen en klagen en jeremiëren. Met hun schijnvroomheid en hun gebeden proberen zij God te verleiden hun onrecht te wreken.

Jezus ontmoet de wenende vrouwen. Zelf reeds bijna stervende van uitputting, troost Hij hen die om Hem wenen. Hoeveel christenen doen dat? Hoevelen zijn in staat om anderen te troosten ondanks eigen lijden? Dat zijn er maar weinig. Zo kunnen wij verder gaan tot aan het kruis toe.

En verder nog: Jezus, de Verheerlijkte, Jezus, één geworden met de Kosmos, daalt neer, de Lichtende verpersoonlijking van het Goddelijke Zelf. Hij eet en spreekt, heel gewoon en onopvallend, met een paar reizigers die Hij ontmoet op de weg naar Emmaüs. Tegenstelling: Hoeveel christenen adverteren niet voortdurend hun eigen heiligheid? Hun goedheid? Hun uitverkoren zijn? Hoeveel christenen, ver gevorderd misschien in hun bewustzijn van de Schepper, kunnen er toe komen om, evenals de verheerlijkte Jezus, neer te hurken, een vuurtje te stoken, een paar vissen te bakken, opdat de leerlingen bij de ontmoeting zo dadelijk iets te eten zullen hebben. Jezus, ondanks al zijn macht en gaven, maakt zich tot dienaar van allen die

in feite Hem onderdanig moeten zijn. Niet alleen maar zijn leerlingen, maar ook degenen die Hem ondersteund zijn, krachtens de Christusgeest die in Hem leeft. De geest der liefde is Zijn macht, in Hem nog versterkt geopenbaard in deze gestalte, maar Hij dient.

Ik ben bang vrienden, dat deze eeuw van christendom er niet zo goed af komt in deze vergelijkingen. Ik heb harde verwijten uitgesproken. Niet dat zij onwaar zijn. Maar zij zijn hard, omdat de christenen van deze tijd niet meer weten waar en hoe te gaan. Misschien kunnen wij daarom juist ons nog enige andere woorden herinneren, die Jezus tot zijn leerlingen heeft gesproken. Wij kunnen ons een paar woorden herinneren, die juist in deze tijd in dit jaar van misverstanden en spanningen, hun grootste inhoud verkrijgen.

"Want voorwaar, ik zeg U, waar drie of meer van U in Mijn Naam vergaderd zijn, daar ben Ik in uw midden."

De Christusgeest is niet teloor gegaan. Jezus is niet weggevlucht van deze wereld, zich onttrekkende aan alle dingen. Diezelfde Jezus van Nazareth die zo lang geleden aan het kruis stierf, leeft ook vandaag, zich steeds weer kerende tot deze wereld. Zijn gedachten zendt hij uit naar alle mensen. Deze zelfde Jezus is het, die zijn krachten doet spreken door nieuwe profeten. Hij is het, die met de geestelijke machten die nu rond deze wereld vergaderd zijn, tracht het Licht des Vaders door te doen dringen in het materialistisch duister van een eeuw die slechts nog woorden kent, maar de ware betekenissen daarvan niet meer gevoelt.

Het is Goede Vrijdag. Een goede vrijdag. Goed, omdat eens op deze dag een mens vrijwillig leed, vrijwillig stierf, vervullende zo de wil van Zijn Vader. Het kan een goede vrijdag zijn, wanneer het wantrouwen en mistrouwen, dat deze wereld op het ogenblik regeert, eindelijk overwonnen wordt door het begrip: wij zijn allen broeders. Dit kan een goede vrijdag zijn, wanneer de boodschap die, en uit de geest en uit de stof, over deze wereld wordt uitgezaaid, eindelijk wordt verstaan. Er ligt u een koninkrijk van de geest open. Er is een nieuw Jerusalem. Er is een nieuw vredesrijk, een rijk van de geest en de bewust geworden mens. Een rijk, dat menigeen niet beseft en wat ook zij die het reeds beseffen, slechts ten halve kunnen aanvaarden. Maar zekerlijk een rijk van onvergelykelijke schoonheid.

Meestal wordt op deze dag gewezen op de verschrikkingen van Jezus' lijden. Men tekent u de verwrongen figuur aan het Kruis, de jagende luchten en de bliksemschicht die het voorhang van de tempel scheurt. Men tekent u de aarde die beeft en haar doden uitspuwt. Maar wie tekent u de kosmische krachten? Wie kan u de schoonheid beschrijven van deze dag? Waar is de stem die uitroept: "toen Jezus stierf, treurden de hemelen niet, want hier kwam een ziel tot zijn erfdeel, hier werd een Zoon vereend met de Vader?" Als er al glorie geweest moet zijn rond die stal van Bethlehem, wanneer zingende engelen toen reeds zijn neergedaald, hoeveel grootser moet dan het moment van Jezus' dood niet zijn geweest? Zeker. Laat de aarde sidderen. Het is de materie die siddert voor de overwinning die de geest hier behaalt. Laat de doden opstaan, zij die niet dood zijnde, herleven voor een korte wijle om te beseffen: de materie is overwonnen door de geest.

Maar kijk dan achter het scherm der jagende wolken. Kijk dan achter het schimmige beeld van drie kruisen, die daar in een onnatuurlijke schemer staan op Calvariën. Zie naar de drom van Lichtende geesten die jubelend neerdalen, zingend het lied der overwinning? Hier werd door Gods liefde, Gods weg hernieuwd geopenbaard. Denk aan de glorie van deze lichtende maalstroom die, Jezus opnemende, zich nederig voor Hem buigt, wanneer Hij zegt: "Neen, Ik ben niet gekomen om te regeren in het rijk Mijns' Vaders, doch om hen te verlossen die Zijn Liefde nog niet kennen en aanvaarden." Stel u die Lichtende cycloon voor, die nu door duistere sferen gaat. Zoeven doolden de ongelukkigen nog in de nevel. Nu is er een Licht. Er is glans, er is jubel. Uit de menigte van Lichtende krachten treed hen een beeld tegemoet, een gedachte die zij haast niet kunnen ontwijken: aanvaardt God in Liefde en ook voor u is er Licht, is er vreugde, glorie. Velen voegen zich bij die stoet. Het Licht trekt verder.

Daar liggen de ongelukkigen, slijmig verkleumt in hun begeerten. Gebonden zijn zij in de voortdurende zelfverwijten die alle Licht der eeuwigheid uit schijnen te sluiten. Maar voor één ogenblik zijn zij gebaad in Licht; zo groot is de kracht, dat zelfs de schelp van zelfbezonnenheid,

deze schelp, waarin het wezen zich heeft gesloten als een oester, krampachtig alles werende, wat Licht zou kunnen zijn, doorbreekt. Men ziet nu: Licht is geen vijand. Licht is liefde, God is liefde. Neem dan het diepste duister en de diepste chaos. Denk desnoods aan de afgrond, waarin het monster ligt, dat Dante u beschrijft, wanneer hij het heeft over de diepste diepten der hel. Zie hier degenen die tot het uiterste door de verwerping gekweld zijn en toch in een ogenblik van Licht - dit aanvaardend - verlost zijn en op kunnen gaan te samen met de Lichtende en jubelende schare.

En wanneer Jezus dan stoffelijk herrijst, moet dan de aarde niet verzadigd zijn van geesten, wier vreugde te groot is geworden? Vreugde, zo groot, dat zij niet meer kunnen denken als "Ik", doch slechts nog denken "Wij" of misschien zelfs alleen nog maar "GOD"? Want ook dit is Goede Vrijdag. Een treurmare kan men er altijd van maken. U kunt met droevige gezangen, melancholieke predicaties en in het zwart gehulde kerken Jezus' dood betreuren. Maar is ook dit geen materialisme? Is dit niet evenzeer als al hetgeen ik u eerder reeds noemde: een beeld van de vertekening der waarden van het christendom? Jezus stierf, omdat Hij Gods wil volvoerde tot het laatst. Jezus stierf, omdat de eenvoudige stof de Lichtende geest niet bedwingen kon. Hij stierf, omdat alle stoffelijke gebeuren niets kon betekenen tegen het grootse en sterke, dat er geestelijk leefde.

En Jezus was een mens. Een mens, zoals jullie mensen zijn. Uw kleine zwakheden, uw kleine angsten, uw leed en teleurstellingen waren evenzeer zijn deel. Jezus was een mens, ook al was zijn geest steeds meer één geworden met God. Spreek mij niet van een Zoon Gods, die op de aarde het komediespel van een verlossing opvoert ten behoeve van de gelovige goegemeente. Want als dat waar is, dan is de Kosmos een bedrog, God een huichelaar. Dan is elke gedachte aan een werkelijke verlossing zinloos en is een mogelijke uitverkiezing alleen maar de willekeur van een wrede God, die naar believen verdoemt of verheft. Dan heeft het leven geen zin.

Neen, vrienden. JEZUS WAS EEN MENS. Mens werd Hij geboren. Als kind heeft Hij gespeeld, geleerd, geweend. Als jonge mens heeft Hij de wetten van Zijn geloof gekend en met eerbied de heilige woorden gesproken in de synagoge. Jezus werd een leraar, maar Hij was een mens. Soms zonk Hij vermoeid neer, zo vermoeid, dat zijn leerlingen Hem tegen het volk moesten beschermen. Jezus was een mens. Soms werd de woede Hem te machtig. Dan greep Hij in op een wijze, die zuiver menselijk is en niets te maken heeft met een door God gezonden zijn. Dan greep Hij naar de zweep of sprak Hij met een felle glimlach het spitsvondige woord. Dan gooide Hij het felle verwijt de huichelaars tegemoet. Jezus was een mens.

Toon Jezus geketend werd, schrijnden Hem de ledematen. Toen Hij geslagen werd trok de pijn Hem door heel het lichaam. Toen Hij gezeseld word bloedde Hij, wreed en bitter, net als iedere andere mens. Aan het kruis heeft zijn lichaam zich verknoopt en verkramp, juist zoals het lichaam van de anderen. Want Jezus was een mens. Maar Hij was een mens, die de God in Hem zozeer beseftte, dat Hij ondanks dit alles, boven het mens-zijn uitstijgende, de eenheid met God vond als een reëel iets, als een werkelijkheid. Jezus was een mens. Jullie zijn mensen. Jezus ging als mens een weg. Voor u ligt die weg open, want u bent mens. Jezus overwon zichzelf, overwon het kwaad en het duister en vond God als een realiteit boven alle dingen. Hij was een mens. Gij zijt mensen, voor u ligt die weg open, indien gij hem wilt gaan. Voor u spreekt de Vader zo duidelijk als voor Hem, indien gij luisteren wilt en hem wil verstaan en niet vraagt om het wonder, maar aanvaardt. Jezus was een mens. Hij vertrouwde zozeer de kracht, die Hij kende, dat Hij de pijnlijkste dood van die tijd aanvaardde. Gij zijt mensen. Vertrouwt gij op uw God?

Ik geloof, dat ik daar in de kern ben van het hele probleem. Het probleem van Goede Vrijdag 1959. De vraag is niet: mensen, hoe vervult u de wetten van het christendom? De vraag is niet: mensen, beseft u de taak die God aan u opgelegd heeft? De Vraag is in feite : mensen, vertrouwt gij uw God? Durft u het besluit van die God aanvaarden, ook wanneer het niet overeenkomt met uw denken? Durft u Gods leiding aanvaarden, ook wanneer die leiding niet past in uw systeem? Deze tijd van wisseling en verandering, deze tijd van nieuwe openbaring, van de keer der Lichtende krachten, is het ook tijd om God te vertrouwen.

U vertrouwt misschien op de geest, op uw geestelijke leiders. Of u vertrouwt op een politieke voorman, of op de meester, die u onderricht heeft gegeven in het vak, dat u uitoefent. Maar God is in alle dingen en meer. Vertrouwt gij God? Wanneer in uw krant staat dat morgen een beloning zal worden uitgekeerd voor degene, die de prijsvraag oplost, dan offert u gaarne dat kleine bedragje, wat bij de inzending behoort, want u hebt immers een kans op f 1.000? Zeker, er is één kans uit honderdduizend, maar u riskeert het. God biedt niet één kans uit honderdduizend, maar God biedt zekerheid. De zekerheid van een leven, dat misschien door vele sferen zal gaan, maar dat uiteindelijk voor u allen dezelfde Lichtende wereld openbaart die Jezus betrad, toe hij - zoals de legende ons zegt - ten hemel voer. De Lichtende wereld van innerlijke eenheid met de Schepper. Hij biedt u dit zonder daarvoor veel te vragen. Hij vraagt alleen maar, dat u Hem accepteert, dat u Hem accepteert in elke uiting, dat u beseft, dat God werkt door alles wat leeft op aarde. Door u, zoals u hier bent, zoals u handelt tegenover anderen. God wil door u werken. De krachten van het Licht steunen u, omdat ook Gods wil door hen werkt en niets is onmogelijk.

Ik heb niet veel meer te zeggen. Wat kan ik hierna nog zeggen? Moet ik u gaan vertellen, wat er mogelijk is voor u, wanneer u in God vertrouwt. Ik zou u alleen een loon aanbieden, dat u zou verleiden het te proberen, terwijl u het vertrouwen eigenlijk niet bezit. Moet ik u verder nog gaan vertellen wat er in de kosmos ligt, wat er voor werkingen zijn en wat er in de toekomst ligt. Alles is in God besloten. Ik kan u alleen dit zeggen, vrienden: Dit is de tijd van het komende Licht. Dit is de tijd dat God ontwaakt in de harten van velen. Dit is de tijd dat de nieuwe vrijheid geboren wordt voor hen die God als hun ware Meester erkennen, boven alles. Zorg, dat u in staat bent de boodschap te verstaan, wanneer zij klinkt. Zorg, dat u bereid zijt uw eigen kleine persoonlijkheid terzijde te stellen, wanneer de onmetelijke kracht Gods zich openbaart. Wanneer wij dit op deze Goede Vrijdag herdenken, wanneer wij dit overwegen, dan is dit, omdat in God niets veranderd is. Jezus sterft ook vandaag. En alle dagen. God openbaart in glorie vandaag en alle dagen. Het Licht dringt door tot in het diepst van de hellesfeer. Vandaag, zoals alle dagen. God staat ook voor ons bereid, zoals eens. Want Hij is met ons alle dagen.

God geve, dat wij de kracht vinden, dit alles te beseffen.

Goedenavond.

o o o

Goedenavond, vrienden.

Dan moeten wij eigenlijk voor onszelf af gaan vragen, wat was die Goede Vrijdag dan vroeger? Historisch gezien is dat eigenlijk zeer eigenaardig. Er is een tijd geweest, dat men niet symbolisch Jezus volgde naar het graf, maar dat men jubelde. Er is een tijd geweest, dat juist op de Goede Vrijdag de bekeerlingen werden binnen gelaten in de dienst voor de ingewijden. Er is een dag geweest dat op de Goede Vrijdag de ouderlingen - van priesters sprak men toen nog niet - de handen oplegden aan hen die hun taak verder zouden voortzetten.

Van alle wonderen is het wonder van deze dag wel het grootste. Een mens, die sterft en een deel van God, dat aan dit sterven deel heeft, en toch opstaat, zonder meer. De Opstanding, het Paasfeest, was een vreugdig feest, natuurlijk. Per slot van rekening; er waren vroeger zoveel doden opgewekt. Jezus Zelf had het gedaan met Lazarus, met het dochttertje van Jaïrus. Apollonius had het verschillende malen gedemonstreerd, o.a. in Thessalië. Het opstaan uit de dood op zichzelf was geen wonder. Dat is het misschien vandaag de dag voor u, omdat u niet meer gelooft in de geestelijke krachten en omdat veel van de wetenschap van vroeger verloren is gegaan.

Geloof mij, hét wonder was dat Jezus stierf. Het vreugdige, het ontstellende wonder. Dat wonder ging gepaard met een verhaal, dat in de plaats trad, van wat u een preek wordt genoemd. Er werd namelijk wel degelijk iets gelezen uit de brieven der ooggetuigen, zoals dat in het begin heette. Dat waren nog niet de evangeliën die pas later zijn gekomen, omstreeks 320 jaren na Jezus' geboorte. Wanneer dan dat verslag van de ooggetuigen was gelezen, kort en bondig en eventueel het vermaan van de bisschop, of van de apostel die toezicht had over de

gemeente, dan klonk er een verhaal dat misschien een klein beetje kinderlijk aandoet. Het doet ons denken aan bepaalde joodse feesten, het feest van de Uittocht, waarbij ook het kind vraagt: "Waarom eten wij ongedesemd brood?" Dan het hele verhaal van Gods wonderen en waarbij het hele verhaal van de Uittocht werd verteld. Zo ging het hier ook. De vraag was: Is Jezus dan gestorven? Neen, Jezus is niet gestorven, want Hij is deel van God en God sterft niet. Maar Hij was mens en als mens stierf Hij.

Het is een sombere dag geweest in Jeruzalem. Eerst had men Jezus gearresteerd. Er was angst onder de leerlingen. Velen hebben Hem verraden en verloochend. Ja, zelfs Petrus heeft drie maal zijn Meester verraden, zoals de Meester hem had voorspeld. Toen Jezus dan uiteindelijk gekruisigd zou worden, waren daar de joelende horden van hen die Hem haatten. Langs de straten stonden de wenenden die Hem liefhadden. De smalle straten van de oude stad, door de twee poorten die de stadsdelen scheidde, voerde de weg naar buiten toe. Jezus was zwak als mens. Maar Hij was sterk, omdat Hij één was met God. Men heeft Jezus geslagen. Zijn lichaam heeft het gevoeld, maar Hij Zelf voelde het niet. Want wie lief heeft, erkent geen slagen. Zij hebben Hem bespot. Zij verachtten Hem, zij vreesden Hem, of zij haatten Hem. Maar Hij heeft slechts gebeden voor hen. Zelfs aan het kruis nog heeft Hij gezegd: "Vader, vergeef het hen, want zij weten niet wat zij doen". De apostelen zijn in de menigte geweest. De menigte die door soldaten op een afstand werd gehouden.

Nu..... hoor van elk hoe het geweest is. Zij vertellen:

"Sombere en pijnlijk. Jezus heeft geen woord gezegd. Geen woord heeft Hij gesproken, toen men Hem vastnagelde aan het kruis, wat een genade was. De genade van een heiden en van een Romein. Hij heeft Zijn Vader in stilte gebeden en gedankt voor deze edelmoedigheid."

Hier mag ik misschien een kleine noot bijvoegen, opdat u begrijpt wat de bedoeling is. De kruisdood is in feite een dood door uitputting geweest, altijd. Wanneer je nu alleen maar vastgebonden bent en je bent niet vastgenageld, dan heb je geen bloedverlies. Dat betekent in de eerste plaats, dat dus de spanning in de spieren en in de aderen veel pijnlijker is, maar in de tweede plaats, dat je veel langer blijft leven. Dat dus Pilatus toestemming heeft gegeven om Jezus vast te nagelen, wat betekende, dat hij Hem verwondingen deed toebrengen, waardoor Hij voldoende bloed kon verliezen. Het zou niet zo pijnlijk zijn en Hij zou sneller sterven. Vandaag aan de dag ziet men het als een bijzondere kwelling. In die tijd werd dat zo niét beschouwd. Vandaar, dat het in het verhaal zo staat.

"Men heeft Jezus aan het kruis doen hangen en niemand heeft Hem benaderd. Pas toen men zag, toen het bloed donker werd, liet men enkelen onzer toe, waaronder de Moeder, Maria - de zondares - (Maria Magdalena) Johannes, Andreas en Barnabas."

"Dezen heeft Hij gezegend en Hij heeft tot hen gesproken. Zelfs de Romeinen waren bewogen door de waardigheid van zijn lijden. En zo, met schijnbare ruwheid hebben zij Hem gewond opdat Hij zou sterven. En zie, Hij was dood."

"Het heeft een grote prijs gekost om het lichaam van onze Meester af te mogen nemen. De rijken hebben het betaald. Zijn Moeder Zelf heeft Hem gewassen. Zij hebben Hem ter ruste gelegd in een graf. Want ziet: zelfs zij die niet in Hem geloofden eerden Hem omdat Hij rechtvaardig en liefdevol was."

"En gij die begrijpt, wat Hij was, bedenke dit: De naijverigen hebben wachters rond het graf gesteld. Het zegel van de Levieten is gedrukt op de steen. Met koorden heeft men het bevestigd. Maar Jezus is herrezen en de steen is weggewenteld. En de kracht van heel Rome kon het niet verhoeden. Het ledige graf is gevonden. En ziet: de Meester was in de hof. En de vrouwen hebben Hem gezien en de leerlingen wilden het niet geloven. Maar Hij heeft Zich wel getoond. Vele malen. Hij heeft ons geleerd, dat sterven voor ons de wil des Vaders is: leven."

In de tijd dat het verhaal verteld werd, waren er veel martelaren. Want de christenen in die dagen geloofden er nog aan, dat sterven leven kan zijn. En wij, die volgens de woorden der mensen gestorven zijn, weten, dat het waar is. Er is geen dood, er is alleen maar leven. Maar

het glorieuze van Jezus' sterven, ach, dat hebben zij zelfs toen niet beseft. Het is te begrijpen. De ogen van de leerlingen die het moesten aanzien, waren verduisterd door tranen. De ogen van hen die het onrecht zagen geschieden, waren vertroebeld door de vrees. Wie, zo vraag ik u, wie kon weten? Johannes misschien? Hij, de geliefde broeder, de geliefde leerling. Hij heeft vlak bij Jezus gestaan. Hij is het geweest die Jezus' moeder ondersteunde. Hij is het geweest die misschien alles begreep. Maar Johannes heeft weinig lering gegeven. Johannes wist dat de Weg leidt door het innerlijk. Herrijzen uit de dood is geen wonder. Herrijzen uit de dood is zo natuurlijk, dat zelfs de kerken erover spraken. Zij zeggen: wij geloven in de herrijzenis van het vlees. Waarom zou het niet? Waarom zou ooit de band tussen stof en vlees verbroken worden? Er zal natuurlijk een andere wereld komen dan deze, dat is zeker. Maar toen Jezus herrezen was, was Hij als mens. Hij heeft gestaan in de Hof van Olijven, ook al liet Hij zich nog niet beroeren. Hij heeft gegeten en gedronken en heeft toegestaan dat Thomas de wonden in zijn zijde onderzocht. Jezus was helemaal niet bang. Eén ding is zeker: toen Hij heenging, ging met Hem het lichaam. Want stof en geest zijn één. God is in alle dingen. God leeft in de stof. God leeft eveneens in de geest. Daarmede, vrienden, is eigenlijk de inhoud van het lijden verklaard.

Wij hadden gedacht aan een gastspreker voor vandaag. Er zijn wel belemmeringen. Er is zo ontzettend veel gebeurd in de laatste dagen vooral op geestelijk terrein - dat wij die al maanden lang druk bezig zijn, nu helemaal niet meer kunnen zeggen: ja, hier hebben wij dan iemand gevonden die u alles verhalen zal, die er zelf bij was. Wij hebben wel iemand anders voor u gevonden, misschien dat u dat ook wel interessant vindt. Iemand die een stemmingsbeeld kan geven a.h.w. Een kleine reportage van de stad en zelfs van de omstandigheden van de kruisiging. Van de kruisiging zelf niet.

Wij dachten zo. Wat de eerste spreker en ik hebben gezegd is het belangrijkste. Namelijk, het begrip dat je leeft, dat er geen dood is. Als je God maar accepteert, als je maar vertrouwt op God, dat je terecht komt, dat je dan Zijn rijk vindt, zonder meer. Als je maar geen eisen stelt aan God. God is nu eenmaal geen handelaar die een zieltje van je koopt. God heeft je je ziel gegeven en als je dat maar erkent, dan ben je in die ziel één met Hem. U zult het wel interessant vinden op deze Goede Vrijdag iets te horen over de dingen die toen geweest zijn. Dat is een van onze eigen broeders die u dit zal verhalen, daarna gaan wij de bijeenkomst besluiten. Het heeft weinig zin uren bij elkaar te blijven zitten en steeds maar door te draven over hetzelfde onderwerp.

Ik hoop vrienden, dat u iets begrepen hebt van het verhaal, zoals ik het u verteld heb.

Mag ik u erop wijzen..... u hebt het natuurlijk allang zelf gezien, dat weet ik wel, maar volledigheidshalve dan..... dat mijn verhaal, dat ik zoeven citeerde, de nadruk heel anders ligt, dan men tegenwoordig dit doet. Men zegt: Jezus heeft verlost. Zeker. Dat geloof ik graag. Hij heeft ons de weg gegeven, Hij heeft een poort voor ons ontsloten, zijn lijden is ons de sleutel geweest voor een bewustwording, die ons mogelijk is. De hoofdzaak was eigenlijk dit: Jezus vertrouwde volkomen op God, op Zijn Vader. Daardoor en daardoor alleen was Hij en werd Hij Jezus Christus. Als wij nu maar niet bang zijn voor de consequenties van ons geloof in God, van ons vertrouwen op God, dié consequenties aanvaarden, ook wanneer zij ons misschien niet redelijk lijken, dan geloof ik, dat wij het er best afbrengen, dat wij dan die weg best vinden die Jezus ons getoond heeft. En wat meer is: het einddoel bereiken.

Vrienden, luister goed naar de kleine reportage, misschien dat u er iets in kunt vinden van de mensen uit die tijd. Ik hoor zo vaak zeggen: de Joden hebben Jezus vermoord. Dat is ook niet waar. Dat hebben de Joden niet gedaan, dat hebben mensen gedaan. Een heel verschil. Als u nu begrijpt in welke sfeer dus dit alles ontstaan is, en hoe het ontstaan is en hoe het verlopen is, dan begrijpt u ook in welke sfeer en in welke geest men tegenwoordig zo vaak zondigt, zo vaak alles verloochent, wat christendom is. Misschien dat u door dit inzicht zelf meer christen kunt worden, door het begrijpen en het niet te maken tot onderwerp van haat tegen anderen. Vrienden, het woord is aan de volgende spreker.

Goedenavond.

o o o

Goedenavond.

Te spreken over Jeruzalem in de tijd van Jezus' dood, valt mij niet zo zwaar. Want ik heb in de tijd al deze dingen teruggezocht. Ik heb gesproken met velen, die daar persoonlijk geleefd hebben. Ik heb de geestelijke beelden tezamen gevonden, die over de hele kosmos verspreid zijn en in verband staan met dit ene, voor de aarde zo belangrijk gebeuren.

U moet goed begrijpen, dat de dag, dat Jezus stierf, een warme dag was. De nacht was kil geweest, maar toen de ochtend kwam, was het een mooie zonsopgang. De stad ontwaakte met een zekere vreugde. Niet, zoals u misschien denkt, in angst, omdat Jezus was veroordeeld, of in haat, omdat Hij gekruisigd zou worden. Er was een gezellige drukte. Het liep tegen Pasen. Er waren vreemdelingen in de stad en menigeen trok met zijn handel alvast naar de Schedelplaats in de hoop daar een goede standplaats te vinden. Het was een opgewekt gezelschap. De kinderen joelden door de straten, mensen liepen elkaar aan te moedigen om te gaan kijken naar de kruisiging. Natuurlijk waren er Farizeeën, vooral de leden van het Sanhedrin waren ook vroeg in de weer. Begeleid door hun bedienden die ruim baan maakten, op hun ezeltjes zorgden zij ook dat zij overal konden zien wat er gaande was.

Reeds vóór de zon opging had men - er was toen ook al een nieuwsgierige menigte die vroeg op de been was - de drie kruisen voor de drie moordenaars gebracht naar de gevangenis, waar de Pretorianen zo dadelijk de gevangenen zouden uitleiden en overgeven aan de wacht van de burcht, die boven de stad lag. Het weer liet zich aanzien als een werkelijk wolkeloze en zonnige dag. De menigte, in een echte picknicksfeer, bracht natuurlijk nog wel zijn offers aan de tempel, maar zelfs die hebben er onder geleden. Het was er niet zo druk als anders. De geldwisselaars maakten zeer goede zaken, omdat vele vreemdelingen zich memento's wilden kopen.

Wat de beulsknechten betreft; twee van hen waren Syriërs, één een Jood, de anderen waren Romeinen. Zij waren vieren in getal. Daarbij de zogenaamde assistenten, geselaars. Zij allen waren bij de gevangenen tezamen gekomen en hebben de gevangenen laten voorvoeren. Zij werden onderzocht door een aanwezige arts. Men moest er zeker van zijn, dat de gevangenen niet zouden bezwijken. Het gevolg daarvan was, dat Jezus een kruis droeg, dat iets lichter was dan dat van zijn collega's, die ook gekruisigd zouden worden. Dit heeft ook al enige afkeuring gewekt bij het aanwezige publiek. Men hoopte op de vertoning van mensen, die strompelend en steunend door de straten gingen. Toen de stoet dan ook uiteindelijk vertrok, waren er zeer veel straatjongens en wat gepeupel aanwezig, die onder leiding van enkele hoog geplaatste Joden dan ook de stoet bekogelden met vuil. Daar maakten de soldeniers snel een einde aan, doordat zij met de speren voor zich houdend op de menigte ingingen, daarna kon de stoet rustig verder trekken. De straten zelf waren zeer smal. Er zijn verschillende burgers, die goede zaken maakten vooral wanneer zij een achteruitgang hadden, door de plaatsen op hun dak - het waren allemaal platte daken, zoals u weet, die tevens als rustgelegenheden dienden - te verhuren aan anderen.

Ik geloof dat deze dag in Jeruzalem een echte vrolijke kermisdag was. Zoiets als de sfeer van een grote regatta, of vóór een internationale voetbalwedstrijd. Dit lijkt misschien vreemd, maar de kruisiging van misdadigers is altijd een volksvermaak geweest. En de Joden zelf maakten er zelfs een vermaak van, om degenen, die volgens de wet gestenigd moesten worden, eerst naar bepaalde plaatsen toe te jagen, voordat zij in ernst begonnen, want daar was het schouwspel interessanter. Overigens hoeft u dat niet te verwonderen. In Den Haag was ook een grote menigte samengestroomd om de dood te zien van de Wit. Er zijn er altijd velen geweest die op het Zoodje kwamen kijken, wanneer er een misdadiger onthalsd werd. Kijk naar de terechtstellingen in Engeland en u vindt er precies hetzelfde.

Duidelijk is het dan ook dat bij deze sfeer de verkopers van allerhande goederen heel goede zaken hebben gedaan, totdat de stoet de berg begon te betreden die buiten de stad was gelegen, het was allemaal een prettige picknicksfeer,, op de berg en in de stad, een zeer gezellige drukte terwijl men zich overal haastte om er bij te komen! Opvallend was, dat toen de

stoet ongeveer halverwege de berg beklommen had, een paar kleine wolken in de verte zichtbaar werden. Niemand heeft er echter aan gedacht, dat die wolken zo snel zich zouden uitbreiden tot een alomvattend dek. De kruisiging zelf begon rond tien uur in de morgen. Men heeft eerst de misdadigers opgehangen en daarna pas Jezus. Dat had waarschijnlijk ook een zekere zin. In de eerste plaats, Jezus was degene die de beste goederen achterliet en de beulsknechten vertrouwden ongetwijfeld elkaar niet, terwijl in de tweede plaats een bepaald bevelschrift van Pilatus op het kruis bevestigd moest worden. Dat is nu eenmaal een bijzonder werk, dus dat geschiedde het laatst.

Toen de kruisen werden opgericht, ging er eerst uit de menigte een gejoel op. Het was een soort van "Hoera!", wanneer men een voetbalelftal op het veld ziet komen. Degenen die christenen waren, hebben grotendeels meegejuicht, buiten enkele familieleden. Het leed van deze familieleden werd overigens door de menigte wel degelijk gerespecteerd. Pas later, toen het onverwacht duister begon te worden - het was rond één uur in de middag - werd de stemming anders. De spotwoorden die eerst zo lustig over en weer vlogen, maakten langzamerhand plaats voor een zekere angst. Enkele leden van het Sanhedrin en hun volgelingen trachtten daar een einde aan te maken door geestigheden te roepen als: "Indien Gij dan wonderen kunt doen, waarom komt Gij dan niet van het kruis af?" Het vreemde is echter, dat dergelijke spot - meestal door het volk zeer gunstig ontvangen - op dit ogenblik een huiverachtig zwijgen teweeg bracht, dat - zover wij na kunnen gaan - ook de Romeinen zelf beroerde.

Typisch is hier dat de plotselinge angst, dat die niet op het ogenblik van de kruisiging zelf begon, maar pas kwam, nadat het kruis er ongeveer een uur stond. Deze hele berg begon plotseling ademloos stil te worden. Ofschoon gerekend kan worden, dat er zeker 15.000 tot 20.000 mensen aanwezig waren - voor een terechtstelling op de Schedelplaats buitengewoon veel en alleen te verklaren uit het feit, dat rond de Paasfeesten altijd buitengewoon veel mensen dus naar de stad trokken - was er op het laatste geen stem meer te horen. Je had een speld kunnen horen vallen.

In deze stilte was het net alsof de lucht zwaar werd. De geluiden van degenen die daar op de berg hun leven a.h.w. langzaam verloren, waren dan ook zó sterk hoorbaar, dat sommigen onder het volk, die zich bevonden op ongeveer 1600 meter van de kruisen, zweren de woorden te hebben verstaan die van het kruis gesproken werden. Ik leg hierop zo de nadruk, omdat dit een zeer eigenaardig verschijnsel is.

Ook eigenaardig is, dat in de stad de stemming ook eveneens rond één uur in de middag zeer sterk is veranderd. In de eerste plaats zijn er zeer veel mensen naar de tempel gegaan, maar konden ook daar geen rust vinden, want rond twee uur, half drie, was zelfs die tempel geheel verlaten, ook de voorhof. Alleen enkele van de dienstdoende priesters en Levieten waren nog aanwezig. De plaats voor het paleis van Pilatus was eveneens verlaten. De verschillende kroegen waren zwaar bezet, maar ofschoon men daar ook zang en dans presenteerde, was toch de sfeer allesbehalve prettig. Het was zoiets als vlak voor een cycloon, of vlak voor een onweer. Mensen en dieren voelden zich ongerust en wisten geen plaats te vinden. Ooggetuigen verklaren, dat overal de mensen vermoeid waren, sommigen zichzelf ter ruste wilden leggen, maar dit uiteindelijk niet konden en door onrust gedreven, weer de straten doorliepen om dan in hun huis weer te verdwijnen. Zeker in die tijd is dat heel eigenaardig. Daarbij kan ook worden vermeld, dat de zakkenrollers, de kruimeldieven, in die tijd normaal hebben doorgewerkt en dat er dus geen sprake kan zijn van een absoluut afwijken van het normale. Er moet gesproken worden van de elektrische spanning, van een onrust.

Rond half twee was praktische de gehele hemel bewolkt. Waar de wolken uit het oosten zijn komen aanzetten, was alleen naar het westen toe nog een klein stukje blauwe hemel te zien. Het licht werd zwavelachtig geel, zoals dit gebeurt soms vóór het losbarsten van een ontzettend onweer. In dit geheel, in dit gelig wolkenlicht dus, tekende zich de trechter af van een of andere wervelwind. Deze trechter kwam niet uit het oosten, maar uit het noordoosten en bewoog zich als een steeds wijder wordende cirkel in de richting van de Schedelplaats.

Hoe daar de zaken precies zijn geweest, kan ik u hier niet vertellen, daar zich dit buiten een feitelijk verslag houdt. Ik zou mij dan te veel door mijn eigen emotie mee laten slepen. Ik kan u

echter verzekeren, dat rond kwart voor drie in de stad een doordringend gehuil werd gehoord, niet alleen van honden maar vooral van de lastdieren, paarden en ook kamelen van de karavanen, die rond de poorten gelegd waren. De mensen waren bang en angstig en wisten niet wat zij moesten doen. Rond diezelfde tijd begonnen steeds sterker de toeschouwers terug te stromen van de Schedelplaats en het was alsof zij vluchtten. De beschrijving van een van de poortwachters zegt, dat zij in een zodanige paniek de poort trachtten binnen te gaan, dat verschillenden daarbij gewond werden. Ook rond kwart voor drie ongeveer dus, begon de storm sterker op te steken. Er was toen wind, vóór die tijd niet. Het waren sterk aanzwellende vlagen, gevolgd door langere perioden van stilte en dit heeft met het schieten van bliksem en het rommelen van donder in de verte geduurd tot ongeveer kwart over drie, tot ongeveer vijf vóór half vier. De meningen verschillen hier en een juiste tijdsbepaling is niet mogelijk.

Daarna horen wij van velen dat de aarde beefde, maar dit wordt niet gezegd door de bewoners in de stad, wel door degenen die zich op de berg bevonden. Onmogelijk is dit zeker niet. Een feit is dat vanaf dat ogenblik, zich een paniek en een radeloosheid van een groot deel van de bevolking zich heeft meester gemaakt zodat zij in de verschillende scholen en synagogen samenkwamen en velen daar het gebedskleed aantrekkende, tot God begonnen te bidden en enkelen zelfs het gezang van de stervenden. Ook deze gezangen zijn gezongen op de Calvarieberg zelf. Zij werden gezongen door een aantal Levieten, vermoedelijk vrienden van Johannes, waarbij naar men zegt, enkele der apostelen en enkele leerlingen aanwezig waren. Bij name worden dezen niet genoemd. Deze gezangen waren ongeveer afgelopen rond vier uur, toen in de verte de regen als een zwaar scherm neerviel, in deze tijd betrekkelijk zeldzaam.

Het licht was zó slecht geworden, dat het was als de nachtschemering die door het felle licht van de bliksem zo nu en dan doortrokken was. Op dat ogenblik doet zich het gerucht gelden, dat een aantal doden zijn opgestaan en zijn waargenomen. De feiten zijn hierover niet met zekerheid weer te geven, zij zijn uitermate verward. Verhalen als dat iemand Adam herkend zou hebben, zijn waarschijnlijk uit de lucht gegrepen en alleen legenden. Echter liggen een aantal verklaringen voor en waarnemingen, waaruit wij aan kunnen nemen dat enkelen, die eerst kort geleden gestorven waren, dus tot honderd jaar voordien, klaarblijkelijk uit hun graven zijn gekomen en een korte tijd zijn rondgegaan. Geestelijk kan ik hiervoor geen verdere verklaring of bevestiging vinden op het ogenblik.

De doodsangst van het volk kwam op het hoogtepunt, toen voor het eerst in de geschiedenis ook het Heilige der Heilige door de bliksem werd getroffen, waarbij - naar men vertelde - de voorhang volledig was gescheurd, zodat het Heilige der Heilige en het Heilige met elkaar waren vereend. Ook zou een van de deuren, de grote, bronzen deuren die in de tempel waren aangebracht, open zijn gevallen en zou men niet in staat zijn geweest die - zelfs door de tempelwachters niet - te doen sluiten. Van de Romeinen kan verteld worden, dat zij zich rond deze tijd in de burcht Antonia terug trokken en daar in hun kwartieren bleven. Alleen het detachement van de Calvarieberg is pas later binnen gekomen. Wij nemen aan, dat rond vier uur, half vijf, Jezus feitelijk is gestorven. De tijd tot zonsondergang was niet zeer groot.

In de stad was op dat ogenblik een zeer grote weemoedigheid en grote angst, maar ook grote mismoedigheid. Enkele leerlingen van Jezus hebben van deze stemming gebruik gemaakt door te prediken, dat de uitroep van de Farizeeën, toen Pilatus zei: "Ik was mijn handen. Ik heb aan deze geen schuld." Terwijl zij uitriepen: "Zijn bloed kome over ons en over onze kinderen", zoals dat is overgebracht - het was nu niet direct een spreekkoor - dat deze zal vervuld worden aan het volk en in korte tijd zeker is, dat ook enkele van de leerlingen, voor zover zij niet waren weggevlucht, aan anderen hebben verteld over Jezus' profetie toen Hij de stad betrad, en de angst dat Rome deze stad zou brandschatten, nam aanmerkelijk toe.

Gedurende deze nacht was er een ondergangsstemming. Velen meenden dat het einde van de wereld gekomen was. Een wervelstorm die over de bergen wegtrok, deed de hemel opklaren, zodat de hemel weer zichtbaar was, ongeveer om 12 uur 's avonds. Toen was het al Sabbat, zodat men hierop verder niet in is gegaan. Het feit dat het Sabbat was, heeft het ongetwijfeld de leerlingen gemakkelijk gemaakt om Jezus' lichaam af te nemen. De meeste mensen, bevangen door angst en vierende het Heilige Feest, bleven immers binnenshuis, zich onthoudende van elke bezigheid, biddend tot hun God, dat Hij hen zou verlossen.

Het eigenaardig aspect, dat de morgen begint, zonnig en vrolijk, als een kermis, als een feest en dat men dan dezelfde nacht de ondergang van de wereld vermoedt, wijst op zeer grote, psychologische spanningen in de stad.

Het feit, dat Jezus' leerlingen het waagden Zijn lichaam af te nemen en te verbergen, te doen begraven, weliswaar met toestemming van de proconsul, maar tegen de eisen van het volk in, lijkt moediger dan het is. De feitelijk uitvoerenden waren namelijk geen Joden. Zij waren Grieken. Als zodanig waren zij niet aan de Sabbathwet onderworpen en kon hen geen enkele blaam treffen. De familieleden die daarbij aanwezig waren, hebben meegeholpen. Dezen zouden in de ogen van velen, de rechters van die tijd, schuldig zijn geweest. Zou Jezus niet herrezen zijn, dan is het zeer waarschijnlijk, dat men om deze angst te wreken, een zeer felle vervolging tegen de christenen zou hebben ingezet.

Misschien is het goed hier te wijzen op het verhaal over Judas, die zich verhing op de akker van de pottenbakker. Judas voelde zich aansprakelijk voor het einde der wereld, niet alleen voor de dood van zijn Meester. Aangetast door de psychose, die het hele volk had bevangen, had hij zijn dood gezocht om aan de openbaring, de engelen van de rechterlijke God, te ontkomen.

Nu zult u mij misschien nog willen vragen naar meer details. Laat ik u dit vertellen. De kinderen van Jeruzalem bleken niet zo onder de indruk als de ouderen. De kinderen van Jeruzalem hebben de dood niet bijgewoond. De straatjongens die Jezus bespot hebben, waren er grotendeels voor betaald, of waren daartoe aangemoedigd. De beulen, ofschoon schijnbaar zeer wreed tegen Jezus, waren, op bevel van de proconsul, eerder komedianten dan wat anders en hebben Hem alle werkelijke wreedheid zoveel mogelijk bespaard. Het feit, dat meerdere malen Jezus een verfrissing kon worden aangeboden, dat men zelfs tijd kreeg om zijn hoofd af te drogen en eventjes te bevochtigen - waarvan het doek nog bewaard wordt te Verona, naar men zegt - doet ons begrijpen, dat van een buitengewone felheid der Romeinen tegenover Jezus zeker geen sprake is geweest. De martelingen die de Romeinen Jezus hebben aangedaan, waren niet bedoeld om Hem te martelen, maar wel om Hem te maken tot een zó beklagenswaardig object, dat de proconsul daardoor van de treurige plicht deze mens ter dood te brengen, ontheven zou worden.

Een ander punt, dat ook niet zonder belang is, ofschoon het niet in de evangeliën en slechts in enkele der geschriften vermeld wordt is dat, toen Jezus stierf, men - naar men zegt - de stemmen van de profeten heeft gehoord. Dit had een zodanige indruk gemaakt, dat men van joodse zijde elke aanduiding van Jezus' dood onmiddellijk heeft doen verwijderen uit alle boeken. Het geval van het ledig gevonden graf was er aanleiding toe, dat de hooggeplaatste officieren, waaronder één een verre verwant was van de heersende keizer, ook alle schrifturen daaromtrent verwijderden. Er zijn dus over Jezus' dood en over de gebeurtenissen op aarde geen originele geschriften te vinden. Er zijn geen feitelijke aanduidingen van Zijn dood te vinden.

In de geest echter blijkt ons, dat een overweldigende reeks van getuigen zijn lijden en dood tot een realiteit maken, die met alle details aangevuld, ons doet begrijpen, hoe eigenlijk Jezus de speelbal is geweest van enkelen en hoe het volk in zijn onbegrijpende wreedheid in zijn dood niet meer zag dan een schouwspel. Het was deze menselijke zwakte zich te vermaken ten koste van anderen, die de beschuldiging rechtvaardigde misschien in de ogen van velen, dat niet Pilatus en niet de Romeinen, maar de Joden Jezus hadden gedood. In feite kan deze dood, volgens alle onderzoeken, in de eerste plaats op rekening worden gesteld van het comité van de tempel en wel speciaal de schatbewaarder en de hogepriesters. Omdat de revenuen door Jezus' optreden ernstig bedreigd werden. Ik geloof, dat ook deze mensen niet uit bewuste haat gehandeld hebben, naar dat ook zij hebben getracht nog enige rechtvaardigheid in acht te nemen.

Wat dat betreft, de intriges tegen Jezus in het Sanhedrin, hier blijkt duidelijk, dat van valse getuigenissen sprake is geweest. Deze valse getuigenissen werden niet gegeven op bevel van de eigenlijke rechters, maar van ondergeschikten, die men voor de veroordeling van de gevangenen en diens gevangenhouding een betere vergoeding beloofde. Aardig is hierbij te vermelden, dat enkele van dezen gevlucht zijn, enkele anderen gestorven zijn, zodat de valse

getuigen - buiten het drietal dat zich tot Jezus' leer bekeerden - na veertien dagen niet meer in leven waren.

Te spreken over wonderdadige gebeurtenissen is misschien overdreven. Toch toont ons het hele gebeuren van Jeruzalem van die dag een zeer buitengewone en eigenaardige toestand, gemoedstoestand van het gehele volk, in de tweede plaats een volkomen irreëel handelen van zowel de joodse als de romeinse leiders, in de derde plaats een misschien toevallig, maar dan ook zéér toevallig samentreffen van grootse natuurverschijnselen op het ogenblik van Jezus' sterven.

Ik hoop hiermede uw kennis omtrent het gebeuren iets te hebben aangevuld en betreur het dat ik niet verder op dit onderwerp in kan gaan.

Goedenavond.

HET SCHONE WOORD

(Verkort)

HET KRUIS

Duistere mensen, duistere berg, duistere lucht,
versloten Godenhuis en op de berg een kruis.
Duistere gedachten, duistere machten,
doden, die leven en krachten, die streven.
En op de berg een kruis.

Een Wezen, Dat leven wil geven voor anderen.
Een Kracht, Die levend wordt, hoe meer komt de dood.
Een licht, wonderbaarlijk groot, omringt op de berg het kruis.
Licht in alle sferen, jubellied, dat klinkt door heel het Al,
Kracht des Heren, nu geopenbaard,
aarde en mensheid voor ondergang, verderf gespaard.

Als teken nog daarvan, staat op de berg een kruis.
Kruis door Hem voor ons gedragen,
kruis door ons gedragen in Zijn Naam,
doet vinden ons, ondanks denken en geloven,
ondanks naam en ras; één werkelijkheid, één weg:
Het offer, het sterven, het afstand doen van alle zijn
en het aanvaarden van je God, dat is een vrijheid, wondergroot.
Uit schijn van dood wordt herrijzenis geboren,
en het is als eens toveren, toen licht kwam uit het graf,
al stond er op de berg, het kruis.

Dank Hem, Die leeft in Lichte sferen.
Dank Hem, Die leefde, stervende aan het kruis.
Dank Hem, Die geeft aan alle krachten, aan liefde en bewustzijn.
Dank Hem, Die met u is in alle pijn en alle lijden,
Dank Hem, Die u wil voort geleiden,
opdat gij één zijt met Hem, en de Kracht
waarin Hij reeds geborgen is: de Vader.
Ter herinnering: Eer het kruis,
al staat het op de berg niet meer.